

1976/1

A vidéki élet minősége

Kapcsolatok, társaság

Egy munkáscsalád
mindennapjai

A gyógypedagógia
és a gyermek

Veress Miklós,
Szepesi József versei,
Ardamica Ferenc
prózai írása

Színjátészó mozgalmunk
húsz évéről

Farkas András kiállításához

A forradalom lelkiismerete

PALŐCFÖLD

Vidék, vidéki, vidékiség, vidékesség: milyen végtelenül gyakran felöklendett (mert annyi hiabavaló próbálkozás után is emésztetlen maradt) falatjai mindennapjainknak! Milyen szertelenül sokféle álláspont és „üléspont” gyűjtogatja bennünk újra meg újra a szenvedélyt, hogy tételezzünk, magyarázkodjunk, igazoljunk, cáfoljunk a vidékiség dolgában. Mennyi mélyből gyökerezett (és mennyi felszínes) kiszorítottság-érzet és csakazértis-versenyláz, méltatlankodó irigység, és öntudatos öngazolás, teremtő hit és mótelyező lemondás, könnyes nosztalgia és reménytelen akaratosság bokrosodott már fel bennünk csakis azért, mivel ami élettér és élettehetség e kis ország határai között számunkra adott, az így is megosztható:

Budapest és vidék, város és falu, körzeti központ és tagközség. A nem-azonosság, a nem-egyenlőség szülte feszültség vibrál életünk más-más szinterei, szintjei között — egygyökerűen az álomban, igényben, akaratban, hogy nekem is a tapasztalható vagy elképzelhető jobb élethez van jogom. (S mivel ami például a fővárosból nézve „lent”, az egy kisközségből tekintve a „fel” következő lépcsőfoka: báresak az efféle feszültségek, indulatok válnának pilléreibé a hídnak, amely a tanyaléptékű szellemet az egyetemesig futtatja.)

Három évtizede egyre erősödő tendenciája életünknek, hogy fokozatosan csökken a különbség az élettehetségek magaslati és

TÁRSADALOMPOLITIKAI, IRODALMI, MŰVÉSZETI FOLYÓIRAT

1976|1

TARTALOM

mélypontjai, az ország „túl- és alultáplált” területei között: a szocialista fejlődés nyomán Magyarország új gazdasági és kulturális térképe rajzolódik fel. Új gazdasági körzetek létesülnek, új városok formálódnak, új szellemi központok szerveződnek. Korábban perifériára szorult megyék életét ipartelepítés pezsdíti meg, eddig lanyha életű kisvárosok gyorsan terebélyesedő lakónegyedei szívják magukhoz az új városlakók ezreit, eddig magukra hagyatkozott települések között teremt merőben új rangsort a falvak körzetesítése. Tömegek kapnak egyik napról a másikra a megszokottól eltérő lehetőséget, keretet, formát egy új élethez. Véletlen-e hát, hogy az ilyesfajta átrendeződés szükségszerű következménye (is) az utóbbi időben megelégnék eszméjéről: milyen módon és eszközökkel szervezhető — tömegeket mozgósítván és tömegek által mozgósítottan — magasabb minőségűvé a vidéki élet.

Igényes és körültekintő vizsgálódás híján az e kérdésre adható válaszok nem kis része alakulhat viszont a provincializmus gondolati sémái szerint. Az egyik végtel módjára úgy, hogy lekicsinyelve fejlődésünk mértékét, eredményeinket, előszámoljuk mindazt, ami anyagi-tárgyi feltételeket illetően nálunk még nincs biztosítva (sosem azt, ami adott ugyan, csak éppen kihasználatlanul hever), s ebből megalkotjuk a szellem elposványosodásához, lezüllesztéséhez, az erők felaprózódásához, tehetetlenségéhez kellő mentséget. A másik végtel az önelégültséggel „takarózzuk”: magas falakat emelve, bezárja egy tájegység, megye, város, közösség kapuit, s nagyobb horizont híján a maga világát teszi meg egyedüli mércévé. Így aztán a rangosabb mérték szerinti apró előrelépés is válhat (a saját apróságokhoz viszonyítva) akár óriásivá.

Kétségtelenül felfedezhető e két nézet reális kiindulópontja is: egyfelől számon kérni a szükségesen elégséges anyagi-tárgyi feltételeket, másfelől nem engedni, hogy az „itt és most” adott körülmények figyelmen kívül hagyása révén lábrakapjon az alapozatlan ábrándozás, a nagyot akaró illúziók veszélye.

Nem is ezáltal, hanem szemellenzős, végtelen egyoldalúságaikkal állják gyakorta útját körülményeink, erőink, lehetőségeink olyan tisztázó összemérésének, aminek következményeül az igényesebb és tartalmasabb egyéni és közösségi élethez vezető rövidebb utak megnyílnak előttünk.

Közismert: társadalmunk valamennyi hatótényezőjével — s nem mellékesen, hanem éppen hangsúlyozottan — azt is el kívánjuk érni, hogy a személyiség meghatározó vonásává váljék állandó nyitottsága az új ismeretek befogadására, feldolgozására, továbbfejlesztésére, belső igénye a sokoldalú műveltségre, képessége, hogy mindent harmonikusan hasznosítsa közösségi és egyéni érdekekért. Társadalmi és korigény ez — s egyben szocialista emberi fejlődésünk feltétele, záloga is.

Hogy pedig ténnyé váljék az óhaj — „műhelyek” szükségeseik. Egyfelől intézményesen létrehozott formák, keretek, helyszínek (szervezetek, mozgalmak, intézetek, intézmények által szervezettek), másfelől a mindennapi életben spontán szerveződő fórumok (többek között például a szimpátia, érdek, haszon stb. szerint kialakuló társasági, közösségi élet különféle formái).

Mert az országos léptékű szellemi (és anyagi) előrehaladás vidéken — s gondoljunk itt minden szintű „vidékre” — nélkülözhetetlenül kívánja meg alapfeltételül: az olyan fórumokat, „műhelyeket”, melyek ösztönző légköre nyilvánvalóvá teszi, belső kényszerré alakítja a folytonos önkitaljesedés, a fejlettebbhez felzárkózás igényét; az olyan kapcsolatrendszer, amely napról napra számon kéri az ezen alapuló teljesítményt és annak egyéni-társadalmi hasznát; az olyan minőségű együttélést, amely lehetetlenné teszi mind a hurráoptimizmussal kendőző nagyratörést, mind (származástól, végzettségtől, foglalkozástól, pozíciótól függetlenül) az önelégült, szemellenzős, egoista be- és elzárkózást.

Mindehhez pedig az alapozottan józan önbecsülés, öntudat, „önképeség”, önerő kell hogy első kiindulópont, támpont legyen.

Kassai-Végh Miklós

A Palócföld olvasói, szerzői, szerkesztősége nevében meleg szeretettel köszöntjük kéthavonként megjelenő laptársunkat, a MOZGÓ VILÁG című irodalmi-művészeti-közművelődési és kritikai folyóiratot. Elkötelezett vállalkozásuk beteljesedéséhez sok sikert kívánunk!

- 1 Kiss Aurél: Városaink szellemi életéről
- 5 Tóth Elemér: Társasági élet?
- 6 Sulyok László: Kapcsolatok
- 8 Pádár András: Például Mazánéknál
- 10 Turai Ferenc: A szakképzés kulisszái mögött
- 11 Dr. Molnár Pál: Tudományos emlékülés Salgótarjánban
- 13 Hagyománytisztelet és mozgalom (Beszélgetés Czinke Ferenc Munkácsi-díjas, Erdemes-művésszel)

- 15 Veress Miklós: Egy terem a panoptikumból, Szomorintó. Gyász és remény, Nagykorúság
- 16 Ardamica Ferenc: Szerelem nélkül
- 17 Szepesti József: Még él a nyár, Apám
- 17 Bódi Tóth Elemér: Egy a regge
- 18 Tamás István: Arcok
- 18 Romhányi Gyula: Nyolc év után könnyű. Tavaszfaragó. Nagyanyám
- 18 Bérei Géza: Napról napra

- 19 Dr. Sebes Jánosné: Bérczy Károly, a műfordító
- 23 Dévényi Róbert: A színjátszó mozgalom funkcióváltásai az elmúlt húsz évben

- 26 Tüskés Tibor: Nagyváros születik (Horpácsi Sándor)
- 27 Órák, napok, évek (Csongrády Béla)
- 28 Helytörténeti kiadványok, 1975 (Sch. M.)
- 29 A forradalom lelkiismerete (Pál József)

- Farkas András kiállításához
A borítón és belső oldalakon Farkas András munkái (fotó: Gugi László)

PALÓCFÖLD

TÁRSADALOMPOLITIKAI, IRODALMI, MŰVESZETI FOLYÓIRAT

A NÓGRÁD MEGYEI TANÁCS MŰVELŐDÉSÜGYI OSZTÁLYANAK LAPJA

Felelős szerkesztő: Végh Miklós. Szerkesztőség: 3100 Salgótarján, Arany János út 21. Telefon: 14-13. Kiadja a Nógrád megyei Lapkiadó Vállalat. Felelős kiadó: Vida Edit. Terjeszti a Magyar Posta. Előfizethető bármely postahivatalnál, a kézbesítőknél, a posta hírlapüzleteiben, és a posta Központi Hírlap Irodánál (KHI Budapest V., József nádor tér 1. sz. Postacím: 1900 Budapest (közvetlenül, vagy postautalványon, valamint átutalással a KHI 215-961 62 pénzforgalmi jelzőszámra. Egyes szám ára 5 Ft, előfizetési díj fél évre 15, egy évre 30 Ft. Megjelenik kéthavonta. Kéziratokat és rajzokat nem örzünk meg és nem küldünk vissza.

INDEX: 25.925

76.3046 N. m. Ny. St. 1700 db